

L'Europa s'engascha per sias valurs

L'Ungaria e «ses» fugitivs

DA GUIIU SOBIELA-CAANITZ

Il camiun da la mort

Cunzunt l'Ungaria (strusch 10 milliuns olmas) dat da patratgar cun la moda e maniera co ch'ella tracta ils fugitivs. Ils 28 da mars 2017 ha il schurnalist Klaus Hempel (redacziun giuridica da l'ARD) derasà in text intitulà: «EGM stoppt Verlegung von Flüchtlingen in Ungarn.» Il rapport scheva: «Il Tribunal europeic dals dretgs umans ha fermà il transferiment da nov fugitivs en champs ungarais da containers. Là duev'ins als tegnair en fermanza en num d'in pegiurament dal

dretg d'asil che va oz en vigur.» Gia da settember 2015 avevan il chancelier austriac Werner Faymann e sia collega tudestga Angela Merkel decidì da retschai-ver ils fugitivs che vegnivan da l'Ungaria. Lezza decisiun derivava forsa da la scuverta d'in camiun abandonà cun 71 baras, in'emna pli baud, sin in'autostrada sper Parndorf (Burgenland). «Ils morts vegnivan da la Siria, l'Irac, l'Iran e l'Afganistan. Ils cuntrabandists avevan simplamain laschà star il camiun (...) ed eran mitschads (...). Gist quella stad vegnivan

nundumbraivels umans sur l'autostrada a sa recrear sper il Lai da Neusiedel (...). La misergia dals fugitivs aveva cuntanschì il center da l'Europa (...). Cunzunt per l'Austria è quai stà in schoc» («NZZ», 21 da zercladur 2017). Wikipedia («Flüchtlingstragödie bei Parndorf») rapporta: «En il dom da Son Steffan a Vienna ha l'archivestg cardinal Christoph Schönborn celebrà ina messa commemorativa ils 31 d'avust 2015.» Schönborn, naschì en Boemia ils 22 da schaner 1945, è vegnì chatschà davent da sia pa-

tria sco Tudestg paucs mais suentar sia naschientscha. Plinavant: «Ils 30 d'avust 2015 suentar l'uraziun publica da mezdi ['Angelus'] ha papa Francesc pronunzià ina curta allocuziun davart la tragedia scuverta sper Parndorf: 'Lain urar per ina collavuraziun efectiva cunter lez malfatg che ha pertutgà l'entira famiglia da la carstgaunadad. Lain urar per tut ils fugitivs che pateschan.'»

Il process è en curs

La «NZZ» dals 21 da zercladur 2017 resumescha il resultat da las retschertgas: «Responsabla saja ina banda d'indesch cuntrabandists da personas. Diesch duain star avant dretgira (...) a Kecskémét [en l'Ungaria dal sidost]; in cumplizi presuntiv duai esser en fugia (...). La banda aveva fittà il camiun a Kecskémét (...). Tut ils suspects stoppian esser preparads a lungs chastis d'arrest (...). Lur viadi ha entschavì ils 26 d'avust 2015 (...) sper Mórahalom al cunfin serb, nua ch'ils 71 migrants èn ids sin il camiun cun il manischunz bulgar. Oravant e davostiers gievan auters Bulgars en autos. La situaziun en il camiun era drammatica gia suentar ina mes'ura. Ils fugitivs spluntavan e sbragivan per far attent ch'i na survegnian betg pli aria (...). Il schef da la banda ha lura scumandà rigurusamain als Bulgars d'avrir las portas: 'Sch'i moran, duain ins als stgargiar en in guaud da la Germania.'» Wikipedia annunzia audienzas penals a Kecskémét ils 21, 22, 23, 29 e 30 da zercladur, lura pliras giadas il fanadur. Ins spetga novitads cun tensiun. Ins sto sperar ch'ils chastis decretads dals derschaders ungarais palentian il snuizi dal malfatg cunter fugitivs esters plain confidenza.

«Nus, sco Europeans, stuain propi prender per mauns noss agen destin:» Quai ha declerà ils 28 da matg 2017 a Minca Angela Merkel, chanceliera da la Republica federala da Germania.

«Merkel ha tratg las consequenzas dal foss che separa oramai ils Stadis unids da l'Europa (...). Ella ha punctuà (...): 'Nus stuain batter sezs, sco Europeans, per noss futur e noss destin'» («Le Monde», Paris, 29 da matg 2017). Jean-Claude Juncker, president da la cumissiun europeica, ha declerà al «Tages-Anzeiger» dals 21 da zercladur (p. 6): «Nus stuain contribuir a la prontadad da la democrazia da sa defender (...). Jau sun fitg trumpà da la risposta d'insaquants a la crisa davart ils fugitivs. I ma disturba dentant ch'ins fa adina sco sche l'Europa sco tala avess disditg. Na, insaquants han desditg, ma l'Europa ha prestà bler: Dapi 2015 ha la salvà 50 000 umans da la najada (...). La solidaritad n'è betg unilaterala. Cunter la Pologna, l'Ungaria e la Tschechia avain nus avert ina procedura da violaziun da contract, perquai ch'i n'han betg adempli lur obligaziuns tar la repartiziun dals fugitivs.» Ma «la victoria da Macron, fervent aderent da l'Uniu europeica, cunter la naziunlista Marine Le Pen ha (...) evocà la speranza che l'Europa vegnia puspè abla d'agir (...). Cun arrivar a Bruxelles/Brussel ha lez declerà: 'Nus lavurain cun la Germania a pèr ed a pass' (...). Berlin e Paris èn oz forzas motoricas per ina cooperaziun pli ferma che cumpletteschia l'Alleanza atlantica. L'Europa mira a vegnir pli independenta dals USA» («NZZ», 23 da zercladur 2017, p. 1).

Cunzunt l'Ungaria dat da patratgar cun la moda e maniera co ch'ella tracta ils fugitivs.